«Նոր ժամանակի կրթություն» ՀԿ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑ

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Հետազոտության թեման՝ Գրաճանաչության կազմակերպման առանձնահատկությունները

Առարկան՝ Տեխնոլոգիա

Հետազոտող ուսուցիչ՝ Մելինե Թաշչյան

Ուսումնական հաստատություն՝ Վահագն Դավթյանի անվան հ. 37 հիմնական դպրոց

Հետազոտականաշխատանք

Թեմա- Գրաճանաչությանկազմակերպմանառանձնահատկությունները

Ինչի՞մասինեսուզումսովորել-Որո՞նքենգրաճանաչությանփուլերը, դրանցկիրառությունըուսումնականգործընթացիկազմակերպմանընթացքում, բացահայտելգրաճանաչությանմեթոդիհաջողվածևչհաջողվածկողմերը:

Ո՞րնէթեմանկամիիմնախնդիրը- Ինչպեսգիտենք, կրթությանբոլորօղակներիմիջևգոյությունունիսերտևտրամաբանականկապ, որնապահովումէսահունանցումըկրթությանմիօղակիցմյուսինևկրթականնպատակներիուխնդիրներիարդյունավետլուծումը:Այնառավելընդգծվածդրսևորվումէհատկապեսմանկապարտեզիևդպրոցիմիջև, մասնավորապեսերեխայիդպրոցականուսուցմաննախապատրաստմանառումով:Երեխաներինախապատրաստումըդպրոցականուսուցմանըմիկողմիցենթադրումէ, որնախադպրոցականհաստատություններըկոչվածեներեխայինդպրոց «հանձնել» անձիձևավորմանուընդհանուրզարգացվածությանայնպիսիմակարդակով, որըհամապատասխանումէդպրոցիպահանջներին, մյուսկողմիցէլ՝ դպրոցըպետքէհիմնվինախադպրոցականիձեռքբերածգիտելիքների, հմտություններիևորակներիվրա:Երեխայիդպրոցականուսուցմաննախապատրաստմաննպատակըզարգացմանբարենպաստմիջավայրիապահովումնէ, որտեղըստամենայնիկբացահայտվենևկդրսևորվեննրաներքինհնարավորություններնուկարողությունները, կզարգանաներեխայիհոգեկան, սոցիալական, ֆիզիկականկարողությունները, ինչնէլկապահովիերեխայիհաջողմուտքնուուսումնառությունըդպրոցում, դպրոցականկյանքիննրաադապտացիան:

Ի՞նչգիտեստվյալթեմայիկամիիմնախնդրիմասին- Գրելու գործընթացը, անշուշտ,որպես մտավոր գործունեություն,շատավելիբարդաշխատանք է, քան կարդալը: Գրավորխոսքիհմտություններնսկսումենկազմավորվելդեռևսգրաճանաչությաննախայբբենականշրջանումևհետագաուսումնառության ամբողջընթացքումշարունակվումենիդկվելուկատարելագործվել: Այդաշխատատարգործընթացըերեխաներիցպահանջումէմտավոր, ֆիզիկականունակություններ,հատուկճիգերիգործադրում, գրելուտեխնիկականհմտություններ, հուզականկայունություն, կամքիմղում, գրելիքինյութականբովանդակությանմտապահում,գրելունզուգահեռընթացողլուռընթերցում, հնչյուններինհամապատասխանողտառերիձևերիպատկերացում,

տվյալտառերըգծողկամձևավորողգրամոտորային շարժումներիպատկերացում, ինչպեսնաևայսբոլորբաղադրիչներիաստիճանական միավորումուավտոմատացում:

Խաչվողիասկացությունները՝

- ճկուննաճանաչողականմիտք
- Գիտությունևկրթություն:

Հետազոտությանթեմայինառնչվողբնագավառները՝

1. Կրթականմիջավայր
2. Մանկավարժություն:

Ներածություն

Թեմայի արդիականությունը: Յուրաքանչյուրժողովրդիմշակույթիուղպրոցիպատմությունըսկիզբէառնումազգայինգրերիստեղծումիցևդրանցուսուցումից: Այսառումովմանկավարժականգիտություններիցամենիցիինըմայրենիլեզվիմեթոդիկանէ, իսկնրանումէլամենաhինը՝գրաճանաչությանբաժինը: «Հայդպրոցնունիգրաճանաչությանմեթոդներիհարուստգանձարան, որըվկայումէhայժողովրդի, hայմտավորականների՝ մատաղսերնդիկրթության, ասել՝ ազգապահպանմաննկատմամբ պատասխանատուվերաբերմունքիառկայությունը»:

Գրաճանաչությանմեթոդիկանզբաղվումէգրաճանաչությանուսուցմանհարցերով՝գրուսուցմանժամանակակիցմեթոդի, 6-7 տարեկաներեխաներիտարիքայինառանձնահատկությունների, այբբենարանիկառուցվածքիուբովանդակության, ուսումնականաշխատանքիգիտականկազմակերպման, երեխաներիհամակողմանիդաստիրակությանխնդիրներիընդգրկումով: Այսառումովէլգրաճանաչությանմեթոդիկանհենվումէժամանակակիցմանկավարժությանուդիդակտիկայի, մանկավարժականհոգեբանությանումարդաբանության, մայրենիլեզվիմեթոդիկայիևհայոցլեզվիգիտականհիմնաբանությանվրա, որոնքնրատեսականհիմունքներնենկազմում՝յուրաքանչյուրըյուրովինպաստելովգրաճանաչությանուսուցմանգիտականսկզբունքներիմշակմանը:

Հետազոտության նպատակն է՝ գրաճանաչությաննախաայբենականշրջանիկարևորումըևդրաիրականացմանմեթոդական արդյունավետհնարներիառաձադրումը:

Հետազոտությանխնդիրներնեն

- ✓ ուսումնասիրելգրաճանաչությանփուլերըևմեթոդներ,
- ✓ ուսումնասիրելդրանցկիրառությունըուսումնականգործընթացիկազմակերպմանընթացքում,
- ✓ բացահայտելգրաճանաչությանմեթոդիհաջողվածևչհաջողվածկողմերը,
- ✓ կատարելագործելմեթոդիկիրառությունը:

Գրաճանաչությանկազմակերպմանառանձնահատկությունները

Կրտսերդպրոցականներինգրաճանաչդարձնելուևկարդալուտարրականկարողության ձևավորմանգործընթացումմշտապեսկարևորվելենայբուբենիգրաֆիկականառանձնահատկ ությունները: Ուշագրավէևտրամաբանական, որգրաֆիկան, որպեսգիտությանինքնուրույնբաժին, ձևավորվելէշատավելիուշ, քանծագելէմարդկանցկարդալուցանկությունը:

Այսպատճառով՝գրաճանաչությանմեթոդիկայիգիտականսկզբունքների, այդթվում՝կարդալուտարրականկարողությանձևավորմանհամարնախատեսվածտառատես ակիընտրությանտեսականհիմնավորումըերկարժամանակձևավորվումէրտարերայնորեն, հաճախ՝երեխաներինգրաճանաչդարձնողառանձինանհատներիուժերով, անգամնրանցձեռագրիտեսակով:

Գրաճանաչությանմեթոդիկայիհիմքընախապեսեղելէտառը: Այդէպատճառը, որպատմությանընթացքումգերակշռելենգրաճանաչդարձնելուտառայինմեթոդները: Դրանքլուրջձեռքբերումներենեղել, որոնքայսօրգիտությանմեջդիտարկվումենորպեսպատմականնվաճումներ, թեևգրաճանարությանարդիմեթոդիկայումկիրառվողբազմաթիվինարներվերցվածենհենցայ դակունքներից: Տառերովկարդալուպատմականմեթոդիցգրաճանաչությանմեթոդիկանհետագայումորդեգրե ցտառանուններիգործածմանսկզբունքը, տառիճանաչումիցհետոնրաարտասանությանմեջինչումէտառըներկայացնողհնչյուններիխո ւմբը (այբ, բեն, գիմ…): [1]

ՄեթոդականայսսկզբունքըմասնավորապեսկիրառվումէՍփյուռքում՝պայմանավորված արևմտահայերենիհնչյունաբանությանառանձնահատ-կություններով: Հայիրականությանմեջգրաճանաչությանգործընթացումհնչյունընդունվեցորպեսհիմք, ևգերիշխեցհնչյունայինմեթոդը, երբՄաշտոցնուիրսաներնսկսեցինհայմանուկներինկարդալ-գրելսովորեցնել՝տարածելովՀայոցայբուբենը (հիշենք, որդա 405 թվականներ): Հնչյունայինկամհնչականմեթոդըփոխանցվեցմանկավարժականմտքիպատմությանփուլերով ՝հաճախմերժվելովկամձևափոխվելով, ևբյուրեղացվեցՄ. ՄաշտոցիգործըշարունակողներիկողմիցուհասավմինչևՂազարոսԱղայան:

ԱյբբենարանագիտությանմեջլուրջներդրումունեցավպրոֆեսորԱ. Տեր-Գրիգորյանը, ովամփոփեցուստեղծագործաբարվերամշակեցհնչյունայինմեթոդնուդրագործադրմանհնար ները՝դիտարկելովնաևգրաճանաչությանգործընթացիինքնատիպությունը, արդյունքներնուայլմեթոդներինկատմամբվերլուծական-համադրականիառավելությունները:

---

[1]ԳյուլամիրյանՋ., Հայոցլեզվիտարրականուսուցմանմեթոդիկա, Երևան, Զանգակ-97, 2009, էջ 22

Հնչյունայինվերլուծական-համադրականմեթոդովաշխատելիսշատժամանակէտրամադրվումհնչյուններիշուրջտարվող աշխատանքին՝մեծջանքերևեռանդպահանջելովև՛ուսուցչից, և՛աշակերտից:

Հնչյունայինմեթոդիկիրառմանդեպքումգործընթացնիրականացվումէհետևյալքայլերով.

ա. հնչողխոսքիունկնդրումևվերարտադրում,

բ. խոսքիցբառիառանձնացում, արտասանում,

գ. արտասանածբառիվանկային, ապահնչյունայինվերլուծություն,

դ. բառիմեջմտնողառանձինհնչյուններիարտաբերում, արտաբերմաննրբություններիքննարկում,

ե. հնչյունիպատկերի՝տառիդիտարկում (մասնիկներնուդրանցհամադրմանձևերը),

զ. նորածանոթևծանոթտառերիհամադրում, տառակապակցություններիևբառերիկազմում, ընթերցում,

է. գրուսուցում:

Բառիգիտակցումըևտառապատկերիգրառումըվերընշվածաշխատանքայինքայլերիօրինաչափավարտնէ: Հնչողխոսքիդիտարկմանճանապարհովգրաճանաչությանգործընթացըխարսխվումէերեխաներիխոսքայինկարողություններիվրա. երեխաներըդպրոցգալուպահինարդենտիրապետումենբանավորխոսքիմիշարքառանձնահատկությունների:

Այսմեթոդնուսուցիչներինհասկանալիէևմատչելի, քանիորիրենցծանոթգրաճանաչությանմեթոդիկայումըբծախնդրորենմշակվածենհնչյունային աշխատանքիքայլերնուհնարներըևհիմնավորված, որգրաճանաչությանգործընթացիլեզվաբանականհիմքըհայոցլեզվիհնչյունայինշերտնէ՝հնչյունաբանությունը: Հայգրաճանաչությանմեթոդիկայիպատմությանմեջկարելիէգտնելբազմաթիվօրինակներ, որոնքհաստատումենվերընշվածը:

Հնչյունաբանությունը, գրաճանաչությունըմշտապեսմեթոդներէթելադրելուսուցչինևաշակերտին, հիմնավորելէհնչյունայինվերլուծական-համադրականաշխատանքիընթացքնուկիրառվածհնարները, իսկայբբենարանիհեղինակներինօգնելէորոշելուուսուցանվողհնչյուն-տառերիհաջորդականությունը:

Այսպես, օրինակ, երեխաներընախպիտիճանաչենայնհնչյուն-տառերը, որոնքհամապատասխանումենպարզհնչյուններին:

Այդպիսիպարզհնչյուններենձայնավորներըևմիշարքբաղաձայնհնչյուններ (ս, ր, տ, շ, լ, մ, կ, ն, պ): Հայիրականությանմեջգործողայբբենարաններումայսհնչյուններըգրեթենույնհաջորդականությամբէլներկայացվումենայբենարանիցայբենարան:

Այնուհետևհերթովդասկարգվումենևաշակերտիններկայացվում, ըստինչմանաստիճանականբարդացման, հնչյուն-տառերը: Իդեպմերուսումնասիրածայլալեզուբազմաթիվայբբենարաններումևստառերիուսուցմանհաջորդականությունըորոշվածէնույնսկզբունքով:

Այսպիսով, հնչյուն-տառերիուսումնասիրմաննյութրացմանայսպիսիհաջորդականությանընտրությունննառաջինհերթինպայմանավորվածէառաջինդասարանցիներիհամարհնչյունայինվերլուծական-համադրականաշխատանքիոչմիայնկարևորությամբ, այլև՝մատչելիությամբ:[2]

«Որքանբաղաձայնհնչյունըերկարէհնչում, այնքանավելիդյուրինէայնհամադրելձայնավորհնչյունին, կամ, ինչպեսուսուցիչներենասում՝ձուլելձայնավորին», - նշումէՎ. Բ. Վախտերովը:

Ճիշտմեկդարառաջայսբնութագրումըլավագույնսհիմնավորումէգրաճանաչությանդասիժամանակհնչյունայինաշխատանքինառավելությունտալը: Գրաճանաչությանդասիգլխավորնպատակըերեխայինկարդալսովորեցնելնէ, որիհամարանհրաժեշտէտեսողականզգայարաննաշխատեցնելլսողականևխոսքաարտաբերականզգայարաններիհետհամատեղ:

Վերջիններիաշխատելուկարողությունըդպրոցընդունվելուպահիներեխաներըտիրապետումեն: Խնդիրնայսփուլումնրանցերեքզգայարաններիհամատեղաշխատանքի "համաձայնեցումնէ":

Գրաճանաչությանփուլումյուրացվողտառերիհաջորդականությանորոշմաներկրորդսկզբունքըպայմանավորվածէվերընշվածխնդրիկարևորմամբ, որքանհնարավորէքիչժամանակում, սահմանափակտառերով, աշակերտներինկարդալսովորեցնել: Այսհանգամանքըթելադրումէայնհնչյուն-տառերիառաջնահերթուսուցումը, որոնքխոսքումունենբարձրհաճախականություն. բնականաբարայդհնչյուն-տառերովկարելիէկազմելևկարդալբառեր, բառակապակցություններ, նախադասություններևկապակցվածբնագրեր:

Նշենքոր, "լավայբբենարանի" չափանիշներիցմեկըորքանհնարավորէշուտկարդալսովորեցնելնէ: Ուշագրավէևհիմնավոր, որխոսքումբարձրհաճախականությունունեցողհնչյունտառերընաևպարզենևբարեհունչ:

---

[2]Զ. Գյուլամիրյան, Գրաճանաչությանհնչյունայինմեթոդիգիտականզարգացմանպատմականհիմքերըևարդիպրակտիկան, 2014թ. էջ 11

Դրանքևավերընշվածինչյունտառերնեն:

Գրաճանաչությանգործընթացիկազմակերպմանընթացքումհնչյուն-տառերիուսուցմանհաջորդականությունըմիայնհնչյութա-բանությամբչիպայմանավորվածևգրաճանաչությանմեթոդիկայիհիմքումմիայնհնչյունաբանությունըչիդրված: Կարդալըսերտորենառնչվումէխոսքիգրավորտեսակին:

Նախադպրոցական տարիքի շրջանում երեխան ձեռք է բերում մայրենի լեզվին տիրապետելու հմտությունները:

Երեխանմայրենիլեզվիբանավորխոսքինտիրապետումէկյանքիառաջինմիքանիտարիներին:Նախադպրոցականհաստատությանխնդիրնէզարգացնելերեխայիխոսքը: Խոսքիզարգացմանընթացքումշրջապատիհետշփմանարդյունքումձևավորվումեներեխայիխոսքայինհաղորդակցականունակությունները, զարգանումէնրաբանավորխոսքը:

Խոսքիզարգացումըհոգեկանբարձրիմացականգործընթացէևսերտո-րենկապվածէմտածողությանհետ: Խոսքնունիզարգացմանիրփուլերը, որոնքընթանումենըստերեխայիտարիքայինառանձնահատկությունների:

Եթեերեխաներըմեծանումենայնպիսիմիջավայրում, որտեղկարդումուգրումեն, ապանրանքայդմասինբավականբաննենսովորումիրենցառաջինուսուցչինհանդիպելուցտա-րիներառաջ: Նրանքիրենցիհամարբացահայտումենլեզվականկառուցվածքներիիմաստը, սո-վորումենայնիմտորենկիրառել:

Մանկապարտեզումևտանըմեծաշխատանքպետքէտանել՝նախապատրաստելուհա-մարերեխաներինգրելուուկարդալուլավմեկնարկին: Այսամբողջգործընթացըան-վանումենվաղկամնախնականգրաճանաչություն[3]:

- երեխայիփորձառությանմեջմիփուլէ, որնսկսվումէայնժամանակ, երբերեխանառաջինան-գամտեսնումէգիրքըևզարմանում, թեմարդիկինչպեսենօգտվումդրանից, ևավարտվումէայնժամանակ, երբերեխանկարողանումէինքնուրույնկարդալբառերը,
- վաղֆորմալևոչֆորմալուսուցում, որը երեխան սկսում է ստանալ տանըկամմանկապար-տեզումևհասկանում, թեինչէկարդալնուգրելըևինչինենդրանքծառայում:Քանիորտպա-գիրխոսքըներկայացնումէայնլեզուն, որովխոսումեն, երեխաները, նրանքպետքէհասկա-նանտպագիրխոսքիլեզունևըմբռնենայդլեզուններկայացնողտպագիրխոսքիառանձնա-հատկությունները:

Նախնականգրաճանաչությունըենթադրումէ, որգրաճանա-չությանզարգացումըտեղիէունենումերեխայիներսում: Այննաևենթադրումէ, որայսգործընթացնաստիճանականէևորոշակիժամանակէպահանջում:

---

[3]Հ. Հ. Պետրոսյան «Ուսուցմանժամանակակիցտեխնոլոգիաները» 1-ին , 2-րդմաս, Երևան 2007թ., էջ 62

Աիաթերոնքեննախնականգրաճանաչությանձևավորմանգործընթացիբաղադրիչներ ը:

- Կարդալ ևգրելսովորելըսկսվումէկյանքիշատվաղշրջանում: Երեխաները, որպեսկանոն, շատվաղենշփվումգրավորլեզվիհետ: Տանընրանցիամարգրքերենկարդում, նրանքտանըևդրսումտեսնումենամենատարբերցուցանակներ, պիտակներևպատկերանիշեր[4]: Վաղտարիքումերեխաներըփորձումեննաև «գրել»՝խզբզել:
- Կարդալն ուգրելըվաղտարիքումզարգանումենմիաժամանակևփոխկապակցված: Երեխ աներըչենսովորումնախ՝կարդալ, իսկիետո՝գրել: Իրականումգրելը՝որպեսվաղուսումնականգործունեություն, երեխաներիիամարավելիիեշտէ, քանկարդալը:
- Գրաճանաչությունը զարգանումէիրականկյանքիիրավիճակներում, որտեղկարդալնուգրելըծառայումենորոշակիգործողություններին:
- Երեխաները գրաճանաչությունենսովորումակտիվներգրավվելովորոշակիգործունեությա նմեջ, օրինակ՝ իրենցսիրելիպատմություններն «ընթերցելու» միջոցով: Երբերեխանմատը, սաիեցնելովգրքիտողերիվրայով, «վերընթերցում» էիրսիրելիգիրքը, նաանգիրչիկրկնումմտապաիվածտեքստը, այլավելիշուտվերակառուցումէգրքիբովանդակությունը: Կամերեխաներըիաճախձևացնումեն, թեգրումեն, Գրելուայդնմանակումըմիձևէ՝տեսնելուայնինչյուններիտարրերը, որոնք ծանոթեներեխային:
- Երեխաների համարկարդալըիատուկդերէխաղումվաղգրաճանաչությանզարգացմանիա մար:

Լսելով, թեինչպեսէինչումտպագիրխոսքը՝երեխաներըձեռքենբերումգրավորխոսքիօրինաչափու- թյունների, ընթացքիևբնույթիզգացողություն: Երեխաներնընդիանուրպատկերացումենկազմումայնմասին, թեինչքանէկարդալըևինչիէայննման: Նրանցմոտձևավորվումէդրականվերաբերմունքկարդալունկատմամբ, ինչըսովորելուիզորդրդապատճառէդառնում, երբերեխանգնումէդպրոց: Դանաևերեխաներիմոտգրքի, տպագիրտեքստիևկարդալումասինիասկացություններիձևավորմանկարևորմիջոցէ:

[4]«Ընթերցանությանկարողություններիձևավորումտարրականդասարաններում՝իիմնվածիավաստիգնաիատմ անվրա», Երևան, 2014

Վաղտարիքում, երբերեխաներիհամարգրքերենկարդում, նրանքսովորումեն, թեինչպեսենմարդիկկարդում, որգրվածնշաններըկարելիէ «խոսեցնել», ևաստիճանաբարիրենքէլսկսումեննմանակելմանվարքը: Աստիճանաբարնրանքսովորումենինչպեսպահելգիրքը, թերթելէջերը, նայելնկարները՝պատմությունըհասկանալուհամար:

Հետոերեխաներըսկսումեննկատելտարբերությունընկարներիևնշանների՝տառերիմիջև: Նրանքսովորումեն, որայդնշաններնիմաստունեն:Նրանքնաևփորձումենիբրթե «ընթերցել»՝մատըսահեցնելով տողերիվրայով: Հետոերեխաներըսովորումենիրենցշրջապատումճանաչելառանձինբառերևկարողանումեն ասել, թեինչենդրանքնշանակում: Ավելիուշնրանքսովորումենայբուբենիտառերնուհնչյուններըևդառնումենինքնուրույնընթերցողներ:

Այսշրջանումտարվողաշխատանքներիհամակարգումառանձնահատուկտեղենգրավումնաևուսումնականհարցերը, որովհետևգրաճանաչությանուսուցմանհամարաշակերտներընաևորոշակիլեզվականուաշխարհաճանաչողականգիտելիքներպետքէունենան, տեսականորենուգործնականորենպետքէնախապատրաստվենկարդալուևգրելումտավորգործողություններիկատարմանը, որոշակիկարողություններպետքէձեռքբերենայդուղղությամբ[5]:

Լեզվականնախագիտելիքներիուսացումը, անհրաժեշտությունէևդրավրահատուկուշադրությունպետքէդարձնել:Գրաճանաչությանուսուցմանընթացքումգրեթեամենօրուամենդասիխոսքէլինումնախադասության, բառի, վանկի, միավանկուբազմավանկբառերի, հնչյունի, ձայնավորուբաղաձայնհնչյունների, տառի, մեծատառիուփոքրատառի, տպագիրուձեռագիրտառերիևայլլեզվականհասկացություններիմասին, որոնք, անկասկած, երեխաներիհամարպետքէհասկանալիլինեն:Լեզվականայդհասկացություններիմասիներեխանեըըգաղափարպետքէկազմեննախապատրաստականշրջանում:

«Այբբենարան»-ումտրվածթեմատիկ, առարկայականևբառանկարներիօգնությամբերեխաներինգաղափարենքտալիխոսքիկամամբողջականպատմության», նախադասությանուբառերիմասին, այդլեզվականանվանումներըկապելովկոնկրետհասկացություններիյուրացմանհետ, որպեսզիդրանցիցյուրաքանչյուրըորոշակիբովանդակությունուիմաստտանաևհեշտությամբմտապահվի:Առանձնապեսօգտակարեննախադասություններըբառերիբաժանելու,

[5]Զ.Գյուլամիրյան, Հայոցլեզվիտարրականուսուցմանմեթոդիկա, Եր., 2006, էջ 45

առաջադրվածբառերովնախադասություններկազմելու, ինքնուրույնկեր-
պովնախադասություններումբառերասելուվարժությունները:

Ընդհանրապեսհամարվումէ,
որկարդալուգրելսովորելըերեխաներիհամարդժվարգործէ:Ընդունվածէ,
որեթեերեխաներըկարողանումենճանաչելբառերը, ուրեմննրանքարդենկարողենկարդալ:
Սակայնանհրաժեշտէբազմաթիվայլհասկացություններյուրացնելմինչևերեխաներըկսովորեն
արտասանելայնբառերը, որոնքօգտագործումենինչպեսկարդալիս,
այնպեսէլգրելիս:Այնհասկացություններիյուրացումնէլանվանումենքձևավորվողկամնախնակ
անգրաճանաչություն:
Ձևավոևվողկամնախնականգրաճանաչությունըենթադրումէ,որգրաճանաչությանզագացու
մըտեղիէունենումերեխայիներսում:
Այդիմտություններըսովորաբարձևավավարովումենմիայնճիշտպայամններում[6]:

1. Կարդալևգրելսովորելըսկսվումէկյանքիշատվաղշրջանում:Մանուկներըշատվաղենշփվու
մգրավորլեզվիհետ:Երկուսիցերեքտարեկանումշատերեխաներտանըևդրսումճանաչում
ենշաններևպիտակներ:Վաղտարիքումերեխաներըփորձումեմնաևգրել:

2. Կարդալնուգրելըվաղտարքումզարգանումենմիառժամանակևփողկապակցված:Երեխա
նըչիխսովորումնախկարդալ, իսկհետոգրել:Իրականումգրելը,
որպեսվաղուսուցումգործունեությունէրեխաներիհամարավելիհեշտէ, քանկարդալը:

3. Գրաճանաչությունըզարգանումէիրականկյանքում,
որտեղկարդալնուգրելըծառայումենորոշակիգործողությունների:Գործառույթնայստեղնա
խորդումէձևին:Սաայնէ, ինչնրանքտեսնումեն
,որանումենմեծահասակները:Գրաճանաչությունըօգտագործվումէինչ-որբանանելուհամ
ար

4. Երեխաներըգրաճանաչությունենսովորումակտիվներգրավելովորոշակիգործունեության
ընթացքում:Երեխաներըգրաճանաչությունսովորումենիրենցսիրելիպատմություններնըն
թերցելումիջոցով:Երեխանավելիշուտվերակառուցումէգրքիբովանդակությունը:

5. Երեխաներիհամարկարդալըհատուկդերէխաղումվաղտարիքիերեխաներիգրաճանաչու
թյանզարգացմանգործում:Ամենօրկարդալընրանցհամարամենամեծբաննէորկարողենք
տալերեխաներին:Նրանքընդհանուրպատկերացումենկազմում,
թէի՞նչէկարդալըևինչի՞էայննման:Նրանցմոտձևավորվումէդրականվերաբերմունքկարդ
ալունկատմամբ:

[6]М. М. Алексеева, В. И. Яшина, Методика развития речи и обучения родному языку дошкольников, М., 2000.,стр. 39

6. Երեխաներիմոտնախզարգացնելուշադրությունը՝կենտրոնացումըտարբերխաղերիմիջոցով:

Ամբողջականբառերիփուլ:

Այսփուլումերեխաներըփորձերենկատարում՝կիրառելուիրենցհնչյունաբանականպատկերացումները: Հաճախնրանքբառասկզբիհնչյուններըբավականինլավեններկայացնում, իսկբառիմեջաջքիընկնողհնչյուններըգրումենայնպես ,ինչպեսընկալումենբառը: Օրինակ՝ ,,խնձորբառը,, կարողենգրել ,,խնձոր,, կամուղղակի ,,օր,, կախվածայնբանից, թէի՞նչհնչյուններէլսումայդբառնարտահայտելիս:

Նախադասությանզգացողությունը:

Այսփուլըդեռևսկիսահնչյունաբանականբնույթունիբայցաշակերտներըարդենիստակորենցուցաբերումենթղթիվրաամբողջականմիտքներկայացնելուհմտություն:

Չնայածնրանքդեռևսճիշտչենգործածումկետադրությաննշաններըևնախադասություններնէլիմաստովչենլինում, բայցնրանցարտահայտվածմտքերըհստակենևհասկանալի:

Գրաճանաչությաննախապատրաստմանկարևորությանխնդիրըբառիհնչյունայինվերլուծությունկատարելուկարողությանձևավորումնէ[7]:

Բառիհնչյունայինվելուծությունկատարելնշանակումէանվանելբառիհնչյուններիայնհաջորդականությունը, որըգոյությունունիտվյալբառում:Կատարելովբառիհնչյունաինվերլուծություն, երեխանպետքէօգտվիբառիհնչյունայինկազմիսխեմայից՝միաժամանակարտասանելովյուրաքանչյուրհնչյուն: Բառիհնչյուններըառանձնացնելըերեխաինօգնումէլսելուևանվանելուդրանք:

Բառիհնչյունայինկազմիսխեմանիրենիցներկայացումէբառիհնչյուններիքանակինհամապատասխանողվադակներիշարք, ընդորումտրվումէո՛չթէուղղակիբառիհնչյունայինսխեմա, այլնկարսխեմա, որումպատկեվածենառարկաներ, որոնցանուններըառաջարկվումենվերլուծությանհամար ,իսկներքևում՝նկարիտակ, տրվումէբառիսխեման:

Նկարըօգնումէերեխայինմշտապեստեսնելուվերլուծվողբառիառարկան,

իսկսխեման՝որոշելուբառիհնչյուններիքանակը: Միքանիանգամբարձրաձայնարտասանելով, աստիճանաբարլրացնումենսխեմաիվանդակներըխաղանիշներով:

Լեզվականմտածողություն: Պատմումկամկարդումենքերեխաներիհամարմիանծանոթպատմությունառանցվերջաբանի,

յուրաքանչյուրհատվածիցհետոփորձումենքկանխատեսել, թէի՞նչկարողէլինելիետո: Նկարումենքտարբերհատվածներևփորձումներկայացնելմերնկարածը:

Պատմությանզգացողությանփուլ:

Պատմությունասելովչենքհասկանումշարադրությանբնորոշսկիզբ, զարգացումևավարտ:

---

[7]Ա.Տեր-Գրիգորյան, Գրաճանաչությանմեթոդիկա, Եր., 1968, էջ 95

Այսփուլումերեխաներըգրումեն 1- 2 նախադասություն, տարվաեղանակներիմասին, կամայն, ի՞նչշրջապատումէիրենց:

Պատահականտառերիփուլ: Գրավորիայսփուլումերեխաներըփորձումենգրելմիջավայրումիրենցնկատածկամուսուցչիներկայացրածտառերը: Այստարիքումնրանցմոտմանրմկանայինհմտություններըդեռևսլավզարգացածչեն, այդպատճառովտառերըծռմռվածտեսքունեն, գրվածենանկանոն՝վերև, ներքևկամէջովմեկցրված[8]:

Խաղըշատկարևորէերեխայիզարգացմանհամար:Խաղովէնաճանաչումինքնիրեն, աշխարհը, սովորումէխոսել, շփվել, պահպանելընդունվածնորմերըևայլն: Մասնագիտականգրականությանմեջառանձնացվումենխաղի՝որպեսերեխայիսովորելուուզարգանալումիջոցիմիքանիառանձնահատկություն.

- **Խաղը փոխգործունևինտերակտիվ է:**

Խաղալուհամարերեխանպետքէփոխներգործիորևէիրիկամմարդուհետ:Գործողությունըփոխադարձէ, քանիորանգամիրերնենփոխգործում, երբդրանցովխաղումեն:Երբերեխանորևէբանէանումիրի, օրինակ՝խաղալիքի, կամմարդուհետ, այնհակազդումէ, ևերեխանհամապատասխանաբարիարմարեցնումէիրհաջորդգործողությունը, նախաղումէ:Իսկերբերեխանպասիվդիտումէ (օրինակ՝հեռուստացույց) կամլսում (օրինակ՝լսումէուսուցչին, որըինչ-որբանէբացատրում) նաչիխաղում:

- **Խաղն ազատ է, հանպատրաստից և ոչ հարկադիր:**

Խաղալուհամարերեխանպետքէցանկանաանելայն, ինչանումէ:Նակարողէգործողություննինքնընտրելընտրածլինել, կամընդունիուսուցչիառաջարկը, բայցնադապետքէազատընտրությունլինի:

Խաղ: օրինակսովորեցնենքերեխայինիրանվանտառերըկիրառելովկազմիընտանիքիանուններըՆախ ,գրենքնրաանունը, երեխայիհետհաշվենքանվանմեջեղածտառերիքանակը, օգնենքնրանճանաչելտառերիտեսքըևանուններգրենքընտանիքիորևէանդամիանունըերեխայիանվանտակ, երեխայիհետքննարկենք, թեինչո՞վեննմանևտարբերայդանունները

Լեզվականմտածողություն.խաղ 2

Պատմումկամկարդումենքերեխաներիհամարմիանծանոթպատմությունկամհեքիաթ՝բաժանվածիմաստայինփոքրիկենթաբաժիններիառանցվերջաբանի:Յուրաքանչյուրհատված իցհետոփորձումենքկանխատեսել,

[8]М. М. Алексеева, В. И. Яшина, Методика развития речи и обучения родному языку дошкольников, М., 2000.,стр. 49

թէի՞նչկարողէլինելիետո:Չեքիաթներըթույլենտալիսորերեխանկարողանաիրավարտըներկայացնիիսկդահինարավորությունէտալիսզարգացնելերեխայիերևակայությունը:
Նրանցմոտավելիէհետաքրքրություննառաջանումքանիորնրանքկարողանումենփոփոխելհերոսներին:

Տրամաբանականմտածողություն

Երեխաներինտալիսենքպատմությանտարբերհատվածները, սկիզբըևվերջըարտացոլողնկարներևառաջարկումդասավորելդրանքըտրամաբանականհաջորդականությամբևպատմելպատմությունըըստդրանց:Նրանցմոտզարգանումէտրամաբանությունը:

Մարմնաշարժողականմտածողություն

Երեխաներըբաժանվումենխմբերի:Յուրաքանչյուրխումբմնջախաղովներկայացնումէպատմվացքիմիհատված, կամհերոսին:Մյուսներըփորձումենև՛պատմել , և՛ներկայացնել:

Եզրակացություն

Այսպիսովպատահականչէ, որգրաճանաչությանմեթոդիկայիհամաձայն՝կարդալնուգրելըպիտիմիասինուսուցանել. կարդալընպաստումէգրելուկարողությանձևավորմանը, իսկգրելը՝կարդալու: Այդիմաստով,մբէլ՝միանգամայնօրինաչափէխոսքայինգործունեությանայդտեսակի (կարդալու) առնչությունըտառատեսակի՝տառերիգրաֆիկայիհետ:

Այսէպատճառը, որինչյունաբանությունըևխոսքումհնչյուններիգործածմանհաճախականությունըհավասարապեսգրաճանաչությանընթացքումկարևորվումեն:
Տառերիհաջորդականությանորոշմանչափանիշէհամարվումնաևտառերիգրաֆիկան:

Ցավոք, հայերենիտառապատկերներիուսումնասիրությանևգրաճանաչությանշրջանիհամարերաշխավորելիությանչափանիշներիհամատեքստումթե՛պատմական, թե՛արդիմասնագիտականգրականությանմեջմենքդրանքչենքբացահայտել: Այնինչեթեհնչյունաբանությունըգրաճանաչությանմեթոդիկայինթելադրումէհնչյուններիշուրջտարվողբազմաբնույթաշխատանքիմեթոդներևհնարներ, այսինքն՝ապահովումէբանավորաշխատանքիբովանդակությունը, ապատառերիգրաֆիկանպիտի "պատասխանի" գրելուգործընթացումծագածհարցերին:

Գրաճանաչությանժամանակակիցմեթոդիկանայսհարցումդեռևսփնտրտուքիմեջէ. մինչայդսերունդներըշարունակումենգրելսովերելթե՛գրաֆիկական, թե՛մեթոդականիմաստներովգիտականորենչհիմնավորվածտառատեսակներով:

Օգտագործվածգրականությանցանկ

1. «Ընթերցանությանկարողություններիձևավորումտարրականդասարաններում՝հիմնվածհավաստիգնահատմանվրա», Երևան, 2014
2. ԳյուլամիրյանՋ., Գրաճանաչությանինչյունայինմեթոդիգիտականզարգացմանպատմականհիմքերըևոդիպրակտիկան, 2014թ. էջ 11
3. ԳյուլամիրյանՋ., Հայոցլեզվիտարրականուսուցմանմեթոդիկա, Եր., 2006, էջ 45
4. ԳյուլամիրյանՋ., Հայոցլեզվիտարրականուսուցմանմեթոդիկա, Երևան, Զանգակ-97, 2009, էջ 22
5. ՊետրոսյանՀ. Հ., «Ուսուցմանժամանակակիցտեխնոլոգիաները» 1-ին , 2-րդմաս, Երևան 2007թ., էջ 62
6. Տեր-ԳրիգորյանԱ., Գրաճանաչությանմեթոդիկա, Եր., 1968, էջ 95
7. Алексеева М. М., В. И. Яшина, Методика развития речи и обучения родному языку дошкольников, М., 2000.,стр. 39